

LBRIS

We know
books

AURELIA ULICI

**CONFESIUNILE
UNEI FANTOME
DUPLICITARE**

LITERA
București

LBRIS

We know
books

PARTEA I

ÎN LOC
DE PREFAȚĂ

Viața ca un puzzle

Să fi fost prin aprilie 2019, cu ceva înainte de a fi început alunecarea omenirii spre o derută absurdă din care se zbate și în ziua de azi să se salveze, fără rezultate evidente. A umblat mai întâi zvonul despre un virus necunoscut, numit, după anul apariției, Covid-19. Se zicea că vine din China, de la mâncătorii de lilieci și de pangolini care se vindeau în piețele de animale sălbatice. Erau sau nu vinovați liliecii? Nu se știa sigur, dar piețele au fost închise. Asta n-a împiedicat virusul să dea buzna în toată Europa și nu după mult timp în toată lumea. Și așa s-a născut pandemia cu toate plăcerile ei: izolare, interdicții, măști și vaccinuri, care au stârnit un scandal nici astăzi încheiat. Anticipez puțin, asta doar ca să lă-muresc mai bine starea de spirit în care scriu rândurile de mai jos. Nu s-a stins bine, sau aproape deloc, vâlva cu virusul, că brusc s-a trezit în sufletul rus, bântuit de nostalgia nesfârșitelor întinderi ale stepei, dorința refacerii vechiului imperiu, pentru că, la nevoie, țarul exista întrupat de Putin care plimba prin Moscova galoșul despre care era convins că-i aparținea lui Napoleon... Năuci de cap, striviți între prostia americanilor și viclenia chinezilor, jelind nenorocirea ucrainenilor, uitând că tot ruși sunt și ei, încă de pe vremea Rusiei Kievene, cel mai timpuriu stat al slavilor estici, îngroziți, de parcă n-ar fi fost

îndeajuns, de un cutremur de 7,8 grade din Turcia, ne-am amintit că există pe hartă un punct numit Vrancea, care ne-ar putea aduce oricând în starea vecinilor...

Dar să revenim. La vremea când mi-a venit ideea să las nepoților câteva rânduri despre înaintașii lor, lucram cu Elisia, fiica mai mică a nepotului Dan, pentru evaluarea națională. În timpul unei lecții am citit o frază simplă, luată din caietul fetei – „Titlul nu are independență... este un prag textual, primul element de contact între cititor și lumea de sensuri a scrisului“ – și, așa din senin, mi-a trecut prin cap un titlu: *Confesiunile unei fantome duplicitare*. Alung ideea de titlu care mi s-a părut complicată și total neatractivă, mă calmez cu gândul că dacă o fi să fie voi găsi eu altceva, cu toate că adesea poveștile sunt mai plicticoase decât promite titlul. De vreo cinci luni munceam din greu în dorința de a astupa măcar pe deasupra, să țină până la examen, imensele găuri lăsate în urmă de patru ani de liceu, ani petrecuți într-o școală de renume, cu o profesoară visătoare care lăuda cunoștințele inexistente ale elevei. Copila se pregătea pentru examenul de evaluare națională care pe vremea mea se numea examen de capacitate, pe vremea fiului meu se numea „treaptă“, și erau două, pe vremea nepoatei mele probabil că era tot „treaptă“. Nu mai știu.

Pe cine cade măgăreața? Pe tanti! Tanti, având în vedere că victima este nepoata soră-mii.

Lucrasem patru ani cu fratele mai mare al fetei, Coco, și succesul lui i-a făcut pe părinții naivi și plătitori de meditații să creadă că aceeași performanță se poate face și în cinci luni de pregătire. Deși Coco era un visător, nu foarte convins de beneficiile gramaticii, reușeam totuși să-l țin în priză fixându-l cu o privire de cobră care îl aducea la

realitate. Cu multă răbdare și nesmintită tenacitate am reușit să fac din el un elev de care am fost mândră. Așa că, de mila copilei desperate, spun da, și pun condiții: două ședințe de învățat conștiincios, după care vedem dacă mai continuăm. Apoi, lucrăm două ore pe zi, în afară de duminică. Altfel, nu discutăm...

Și n-a fost nevoie să discutăm, căci eleva s-a dovedit foarte conștiincioasă și împreună am săvârșit miracolul unui 9,35 la examen.

Pisălog, titlul nu-mi dă pace. Complicat, încâlcit, deloc comercial. Puțin important, îmi spun, căci pe mine nu mă interesează și nici nu sper să public vreodată o carte care zace în mine de câteva zeci de ani și care acum, așa, dintr-odată, a vrut să vadă lumina zilei. Totuși, mi-aș dori, așa poate m-aș scutura de toate întoarcerile în timp stânjenitoare. Nu le va citi nimeni? Să public ce scriu aici mi se pare o nebunie. Oare cine ar putem cumpăra cartea în afară de amici, rude sau indignate victime ale miștoului meu, cu speranța să mă prindă cu garda jos? Nu sunt decât niște gânduri aruncate în lume... De ce ar fi cineva interesat de viața unei persoane oarecare, având unicul merit că și-a petrecut cea mai mare parte din ea printre mințile cele mai creatoare ale României? Adevărat că pentru mine ar fi un avantaj, căci așa m-aș simți poate eliberată de povara propriilor amintiri, mare parte din ele vandabile, dar de nepovestit, ca să nu rănească sensibilități care încă se învârtesc printre noi. Nu am un plan, nu am un „fir roșu conducător“.

Oricum, m-am decis, o să scriu câte puțin în fiecare zi. N-am un concept, n-am o viziune.

Nu scriu un roman, îmi povestesc viața și pe asta, de bine, de rău, îmi imaginez că o cunosc. Sunt eroina

acestei vieți și asta e tot. Am mai încercat și altă dată, dar niciodată n-am putut scrie un rând, nu reușeam să trec de teama de a fi ridicolă și amânam mereu. Nici nu voiam să-mi scotocească cineva prin suflet, nu-mi doream nici să scriu un jurnal în care să mă las furată de amănunte intime.

Dar, nu, m-am decis, o să scriu pur și simplu, cuvintele vin de la sine, parcă se scriu singure, idei care ies la suprafață și dezgroapă altele atât de adânci, încât nici nu mai știam de ele. Nici măcar nu pare a fi un jurnal. Când scrii un jurnal și nu vrei să-l știe toată lumea, gândurile, puse pe hârtie sub formă de litere, prind viață, se desprind de tine și te eliberează. Nu-ți iese, ai vrea să te oprești, dar n-o faci pentru că te minți că ești în siguranță, că în felul acesta nu pe tine cea adevărată o să te cunoască.

O să încep prin a-mi mărturisi, ca în atâtea alte situații, anul venirii pe lume: 1942. Îl rostesc cu oarecare stânjeneală pentru că mi se pare ireal, fără nicio legătură cu clipa prezentă. Ceva foarte îndepărtat, fără nicio legătură cu mine și cu realitatea pe care o trăiesc. Cât a trecut de-atunci... „Să-ți fie dat să trăiești în timpuri interesante“ spune un proverb chinez care sună mai degrabă a blestem. Așa mi-a fost dat mie. Am fost martora atâtor evenimente. Optzeci de ani de viață, un război mondial, răsturnarea unei ordini sociale, instaurarea alteia, răsturnarea răsturnării, veșnica tranziție, defilarea hoților, a impostorilor la conducerea unui stat pe cale de disoluție, a minciunii de care te lovești la orice pas, o pandemie care bântuie omenirea o dată la o sută de ani, și asta sub semnul întrebării, acum amenințarea mirosului prafului de pușcă, a sezonat cu oarece reacție nucleară, pornită din isteria unui nebun de putere și a unor ipocriți promițători

de libertate și de libertăți, pe care, sărmanul tata, la zece ani după încheierea războiului, pe vremea când aveam doi ani, continua să-i aștepte să vină să ne salveze. N-au venit niciodată și nici nu vor veni. *Promettre c'est noble, tenir c'est bourgeois.*

Caut cu disperare o idee, să scriu, să se lege armonios cuvintele care dau năvală, să nu renunț. Îmi doresc doar să mă cunosc, să răspund la obsedanta întrebare eu cine sunt? De fapt n-am habar cine sunt. Poate e prea târziu, dar trebuie să am curajul să-mi cunosc sinele interior, cum spun psihologii, să aflu exact cine sunt și ce vreau. Ce-mi place și ce nu, ce e bine și ce nu. E musai să mă găsesc și să nu mă trezesc adesea întrebând, alo?, tu ce cauți în viața mea? Dar dacă nu mă recunosc, dacă adevărata eu nici nu vrea să mă vadă, nici să-mi vorbească? Știe că n-am habar de ea și, pe deasupra, mi-e frică de ea. Frică dreaptă, căci nu cred că am știut vreodată ce și cum gândește, dacă e la fel de cabotină sau la fel de profundă, la fel de sensibilă, la fel de dură. Mereu mi-am imaginat ceva despre mine, mi-am impus să mă supun unor calități pe care credeam că le am. Dar dacă nu erau adevărate? Am vrut să mă analizez, să știu ce port în suflet, dar gândul fugea, mă rătăceam și nu știam de unde aș putea începe? Și câte suflete purtam în mine și care dintre ele era cel adevărat? Dar, poate, totuși, deși eul este atât de schimbător, avem un singur suflet la care voiam să ajung. Și dacă tot mă analizez atât de atent, observ un lucru ce mi se pare ciudat: adevărata eu sunt înăuntru, ascunsă într-o carcasă acum delabrată, trădătoare, în care nimeni n-ar bănuși că încă mișună atâtea dorințe, atâtea visuri, atâtea rămășițe ale unei tinereți neîmplinite. De fiecare dată când mă cuprinde un val de

exuberanță, dorința unui cărlionț lăsat pe frunte, o fustă scurtă sau un pantof cu toc, sau, mai rău, tendința de a întoarce capul după bărbații tineri și frumoși, îmi amintesc de o celebră poetesă care pe la cincizeci de ani purta codițe cu fundițe roz, stârnind amuzamentul adolescenților de la Casa Scriitorilor de la Neptun. Prin 2008 mergeam țațoș în drum spre Muzeul Literaturii Române, ultimul loc de muncă ca angajată, legănând senzual jupa în dungi cumpărată la Paris; la fel de înfiptă sunt și acum, răsând energie și zâmbesc prietenos, și, totuși, și atunci, și acum, apelativul „mamaie“ pândește după colț! Oare de ce?

Da, m-am decis, scriu doar pentru mine, gândurile înșiruite unele după altele capătă parcă viață și le retrăiesc ca într-o altă realitate, iar eu am sentimentul existenței timpurilor paralele. Am trăit mai multe vieți și toate au existat în mine. Acum eu sunt cea care scrie. Care eu? Cea de atunci, care a trăit cu adevărat, sau cea de acum, care re-scrie și re-face din amintire ceva aproape concret. Eu și ea ne-am întâlnit într-un timp care ne aparține amândurora? Nu e trecut, nu e viitor, nu e nici măcar prezent. E o felie de timp suspendată între momentele convenționale care împart curgerea timpului, *în care poate voi reuși să găsesc răspuns la obsedanta întrebare*. Energia interioară care încă mă face să respir și pare nemuritoare sau bucata de lut pe care o însuflețește și care se pregătește să fie ce a fost la început. Ar fi prima mea întâlnire cu mine, săvârșind acel tot pe care îl caut dintotdeauna, miracol pe care îl aștept de când am devenit conștientă că exist, dar de care îmi este foarte frică. Dacă eu cea adevărată de acum nu vreau să mă cunosc pe mine cea adevărată de atunci? Dacă voi fi la fel de

nedumerită? Dacă întrebarea *rămâne tot fără răspuns?* Acum am sentimentul, poate fals, dar vreau să-l cred, că știu cine. Sunt cea din interior, cea care simte, suferă, se liniștește, plânge, râde, speră, regretă, și lista este mult mai lungă, în învelișul care curând nu va mai fi, trimițând în eter energia care acum mă însuflețește.

Există încă multe alte întrebări la care nu voi putea răspunde niciodată. Și nici nu vreau. Tot ce-mi doresc eu este ca rândurile de mai jos să exprime ce am simțit în clipa când mi-a trecut prin cap, ca un fulger, în același timp cu titlul, ideea de a pune pe hârtie câteva dintre gândurile care m-au bântuit mereu, unele pe care nu le-am mărturisit nimănui, altele pe care le-am întors pe toate fețele cu filosoafele mele prietene.

Încerc să-mi croiesc drum prin hățișul gândurilor adesea tulburi, destul de des lipsite de logică, greu de înțeles de către cei care n-au știut de ele, destul de greu de înțeles și pentru mine. Într-o viață atât de lungă ca a mea se întâmplă o grămadă de lucruri, trăiești nenumărate experiențe care peste timp devin trecut, apoi amintiri despre care nici măcar nu știi dacă reflectă cu adevărat realitatea. Dar fac parte din noi, ne-au format, au lăsat urme pentru totdeauna, fie că a fost vorba de un cuvânt spus la întâmplare sau la furie, de un gest de dragoste, de unul de respingere, de trădare, de minciună, de iertare, de abandon, de răzbunare, de regrete, de acceptare. Suntem marcați de cele mai mărunte amănunte pe care la început nu dăm doi bani, dar care apoi capătă dimensiuni catastrofice. Se deschid răni care nu se mai închid, dar ne facem că le uităm, și ne întoarcem cu sufletul cârpit. Cu cât trece timpul, toate pierd din însemnătate, devin simple întâmplări pe care te întrebi dacă tu le-ai trăit

și le-ai dat atâta importanță. Le-ai trăit oare cu adevărat sau ți-ai regizat viața zi de zi, secundă cu secundă. Tu ai plâns la fiecare trădare din amor, tu ai decis să taci și să mergi mai departe, tu ai trădat la rândul tău cu sentimentul că e drept să o faci, tu ai regretat, dar n-ai mai putut cârpi ruptura, tu te-ai întrebat dacă ai trăit viața pe care ți-ai dorit-o? Ai fost într-un decor potrivit rolului unui anume moment, ai fost doar un personaj dintr-o poveste pe care acum simți nevoia să o împărtășești?

O ultimă întrebare. Cum se nasc amintirile? Niciodată nu respectă cronologia faptelor. Cu ce viteză apare gândul și cum se cuantifică el fizic? Se declanșează din senin? Uneori, chiar în timp ce lucrez foarte concentrată, îmi sună în cap un cuvânt cu totul neașteptat, care declanșează o amintire îngropată atât de demult, încât nici nu mai recunosc faptele din care a prins viață.

Sunt singură, sunt foarte singură de douăzeci de ani, aud timpul cum picură repede, prea repede, rămâne tot mai puțin. Poate acum e vremea, în singurătatea aproape asurzitoare, să mă găsesc. Nimic din afară nu mă abate de la sinele interior. Am timp să mă caut. Am ajuns dependentă de singurătate, de imaginile din trecut, de vocile din mintea mea care îmi spun câte o poveste. Sunt singură, dar liberă să-mi fumez gândurile în liniște, să suflu în volute fumul iluziilor, să văd cum se destramă în lumină și pier. În singurătate îmi pot bea fostele fericiri și nefericirile. Oricât de mult aș bea, nu mă îmbăt. Sunt doar amețită. Cuvintele îmi dansează sub ochi tangouri lascive sau valsuri romantice, se unduiesc, se împletesc, creează imagini de mult uitate.

Adun în jurul meu fotografii. Zeci, sute poate.

Fotografii cu mătuși din secolul trecut pe care nu le-am cunoscut, cu Aurel în ținută de gală cu fireturi, cu Nona

în rochie de seară la palatul Prezan. Teancuri de imagini cu Lulu de când era mic, în gara din Sighet, până la întâlnirea de la Versoix cu regele și cu regina, și cea din 1995 cu scriitorul Mario Vargas Llosa.

Firește, în fotografiile toată lumea zâmbește. Lăsăm impresia că suntem fericiți. Cine se fotografiază când plânge? Dau peste câteva imagini și cu mine. Multe făcute fără vrerea mea, când eram mică, multe la ocazii festive de la care nu puteam lipsi. De la botez, de la tăierea moțului, de la nuntă... Detest să fac fotografii. În primul rând, camera nu mă iubește și nici nu i-o pot reproșa. Puțină generozitate nu i-ar strica, dar parcă special nasul e mai mare și ochii sunt mai mici... lipsiți de expresia vie din realitate. În al doilea rând am sentimentul că fiecare imagine îmi fură o clipă din viață, rămâne încremenită pe peliculă. Fiecare fotografie înseamnă o clipă încremenită între două mișcări. Dacă o privești îndelung, o faci să prindă viață, să amintească împrejurarea și poate chiar persoana momentului. Scotocesc ceasuri întregi, pentru că vreau să-mi amintesc, să găsesc în imagini o idee din care să nască alta și să scriu. Dar e inutil, pentru că mă fură visul. Viața mea din vis e mult mai bogată decât cea reală. Visez locuri care îmi par cunoscute, dar unde n-am pus piciorul niciodată, peisaje pe care le recunosc până în cel mai mic detaliu, întâmplări pe care mi se pare că le-am mai trăit cândva. Visele mă poartă în locuri de negândit cu mintea conștientă, probabil amintiri ale unor vieți trecute pe care le-am uitat în clipa când am devenit conștientă de mine. Visez și frânturi de viață adevărată, personaje de mult plecate sau încă prezente, visele se împletesc, se amestecă și încerc să le dezleg, să le dau o semnificație. Există una, totul s-a întâmplat cândva aieva,

iar acum, în noua lor realitate, îmi construiesc din frânturi o altă viață ce sper să fie cât mai asemănătoare celeilalte.

Dacă n-ar fi existat înaintea mea un mare om de cultură care să dea volumului de memorii titlul *Călare pe două veacuri*, așa mi-ar fi plăcut să-mi intitulez confesiunile. Viața mea chiar a făcut arcul peste îmbinarea a două secole, XX și XXI, având ocazia să trăiesc pe viu evenimente care marchează istoria, un război mondial, boala fără leac a comunismului și căderea Cortinei de Fier, eliberarea țărilor din Est de sub bocancul rusesc, revoluțiile mai blânde sau mai violente din aceleași țări, tristețea unei veșnice tranziții roase de cancerul corupției și al mișeriei morale din țara în care m-am născut.

Faptul că nu mai înțelegi nimic din ce trăiești și din ce se întâmplă în jur e destul ca să te apuci de scris încercând să te ascunzi, să scapi din real? Sau vârsta de risc, cum i se spune acum, optzeci de ani, justifică dorința de a spune și altora care a fost experiența ta de viață? Categoriec, nu. La fel ca tine sunt și ei prizonieri ai unor vremuri pe care nici măcar nu le-au crezut posibile și pe care nici nu știu cum să le trăiască. Trebuie să ne învățăm să conviețuim cu ele. Trebuie, dar putem? Sunt Rac, sigur că mi-e dor de trecut, de oamenii dragi, chiar de minciuni, de mici trădări care, când le-am trăit, mi s-au părut catastrofale și care, acum, îmi apar doar ca simple farse pe care mi le-a jucat viața. Am fost de atâtea ori dezamăgită de oamenii de la care mă așteptam cel mai puțin, încât acum nici nu mai știu ce să cred că este adevărat sau nu. Atât de multe dezamăgiri, încât încerc să nu mai sufăr, să uit cum e să fii supărată pe oamenii care te trădează. Trebuie doar să uit, să-i scot din viața mea, dar trecutul se încăpățânează. Rămâne neschimbat, îmi dă târcoale, mă prinde mereu

din urmă. Poate că e și vina mea. Nu e nici bine, nici drept să ai așteptări prea mari de la oameni. Floarea recunoștinței e o floare rară, de care sigur și tu ai uitat uneori. Suntem nedrepti așteptând recunoștință din partea copiilor. Nici noi n-am avut mai multă. Darul vieții este minunat, dar nu foarte generos. Am fi avut nevoie de cel puțin trei vieți. Una pentru noi, una pentru copii și una pentru părinți. Atunci am fi avut dreptul să fim supărați că suntem ignorați. Dar așa, cum s-o împărțim mai bine?

Oricum, vremea pe care o trăiesc îmi este total străină, străină și jalnică. Nu recunosc nimic, pe mine nici atât. Ce legătură să fie între mine, care încă sunt în sinea mea iubitoare de lumina dimineții, de oameni și de hazul lor, și bătrânica scofâlcită din oglinda de la baie. Un sentiment mai vechi, pe care îl cunosc de mult, de pe vremea când singura problemă era că nu mai sunt tânără. Cochetă am fost și am rămas. Mergeam pe atunci la un coafor pe Calea Victoriei, curățel și cu fete politicoase. M-am instalat pe scaun în fața oglinzii, în așteptarea lui Flori. În față, oglinda, destul de cinstită, îmi dădea ceva speranțe. În stânga însă, o băbătie mă privea cu o insistență supărătoare. „Băgăreață, gagica“, îmi zic eu în limbajul neacademic pe care îl folosesc întotdeauna când vorbesc cu mine. Ciudat, în dreapta, la fel. Alta mă studia atent. Furioasă, dau să mă ridic. Ce zici, și ele tot așa. „Vin imediat, doamnă“, îmi strigă cele trei Flori din spate. Totul se limpezise. Oglinda era un triptic, eu în față, cele două babe băgărețe profilul meu pe dreapta și pe stânga, cam ofilit, dând semne clare ai celor cincizeci de ani care erau foarte aproape. Faptul că nu te poți obișnui cu imaginea ta la bătrânețe, nici măcar nu poți face vreo legătură între tine și cifra vârstei, ar putea părea trufie, păcat capital, dar eu cred că ecoul răsună în